

YENİ BORÇLAR KANUNU VE GENEL İŞLEM KOŞULLARI

Genel İşlem Koşulu; en genel tanımıyla, sözleşmenin bir tarafınca önceden matbu şekilde hazırlanan, hazırlayan taraf lehine olan ve ilgili hizmeti veya ürünü alabilmek için imzalanması şart koşulan sözleşme içerisinde yer alan tek taraflı düzenlemelere verilen addır. Bu nitelikteki, düzenlemelerde istisnai haller dışında, hazırlayan tarafça herhangi bir değişiklik yapılmamaktadır. Örnek olarak; banka kredi sözleşmeleri, sigorta sözleşmeleri, abonelik sözleşmeleri, paket tur sözleşmeleri, internet üzerinden satış sözleşmeleri, bazı hallerde bayilik sözleşmeleri içerisinde bu nitelikte tek taraflı düzenlemeler olabilmektedir.

Yeni Borçlar Kanunu öncesi Genel İşlem Koşulları ağırlıkla tüketicinin korunması mevzuatı yönünden gündeme gelen, tüketiciyi sözleşmelerdeki tek taraflı haksız şartlara karşı koruyan bir nitelikte iken, Yeni Borçlar Kanunu ile Genel İşlem Koşulları ile ilgili düzenlemelerin uygulama alanı tüketicinin korunması mevzuatının ötesine geçerek, çok daha geniş ve tacirler arası ilişkileri de kapsayacak, bu kapsamda iki şirket arasında akdedilen sözleşmeler yönünden de uygulama alanı bulabilecek bir nitelik kazanmıştır. Bu çerçevede, Yeni Borçlar Kanunu'nun yürürlüğe girdiği, 1 Temmuz 2012 tarihinden sonra, sözleşmeler hukuku yönünden Genel İşlem Koşulları'nın önemi ve uygulama alanı hızla artacaktır.

Yeni Borçlar Kanunu ile sözleşme içerisinde yer alan karşı tarafın menfaatine aykırı genel işlem koşullarının geçerli olabilmesi, ancak, sözleşmeyi düzenleyen tarafın, diğer tarafa bu koşullar ile ilgili açıkça bilgi vermiş olması, bu koşulların sözleşme içerisindeki varlığını diğer tarafın öğrenmesini sağlamış olması ve karşı tarafın da bu koşulları kabul etmesine bağlıdır. Aksi takdirde, genel işlem koşulu niteliğindeki sözleşme maddesi yazılmamış sayılır. Sözleşmenin niteliği ve işin özelliğine yabancı olan içerikteki genel işlem koşulları da yazılmamış sayılır. Ayrıca, sözleşmeyi düzenleyene tek taraflı olarak karşı taraf aleyhine sözleşmenin bir hükmünü değiştirme veya düzenleme getirme yetkisi veren kayıtlar da yazılmamış sayılır.

Kısaca ifade etmek gerekir ise, tek tip bir sözleşme içerisinde yer alan ve sözleşmenin diğer tarafı aleyhine olan bir düzenlemenin karşı tarafa bu konuda açıkça bilgi verip, açıkça kabulünü almadan sözleşme içerisinde yer alması ilgili maddeyi yazılmamış sayılma yaptırımını ile karşı karşıya bırakacaktır.

Uygulamada, sözleşme içerisindeki genel işlem koşulu niteliğindeki maddeleri bu niteliğinden kurtarmak amacı ile sözleşmenin ekinde ayrı bir belge olarak imza alınması, yazı türü ve niteliğinin değiştirilmesi, sözleşme metinleri arasında önemsiz, yapay farklılıklar yaratılması vb. düzenlemelerin maddeyi genel işlem koşulu olmaktan çıkaramayacağı da kanunda

düzenlenmiştir. Genel işlem koşulları içeren sözleşmeye veya ayrı bir sözleşmeye konulan ve sözleşme içerisindeki düzenlemelerin her birinin tartışılarak kabul edildiğine ilişkin kayıtlar da tek başına bu düzenlemeleri genel işlem koşulu olmaktan çıkarmaz. Bu düzenlemeler ile kanunun genel işlem koşulları yönünden getirdiği hükümlerin dolanılmasının önlenmesi amaçlanmıştır.

Yeni Borçlar Kanunu ile getirilen bu düzenlemelere yönelik olarak, şirketiniz tarafından uygulanan tek tip sözleşme metinleri mevcut ise ve karşı taraf aleyhine, şirketiniz lehine tek taraflı haksız düzenlemeler bulunmakta ise; bu nitelikteki sözleşmelerin yeni düzenlemeler çerçevesinde değerlendirilmesi ve sözleşme'nin diğer tarafından bundan böyle sözleşmenin imzası ile birlikte bir "Kabul Beyanı" alınması ve bu beyanda, sözleşme örneğinin kendisine imza tarihinden önce verildiği, bu süre zarfında sözleşmeyi ve eklerini incelediği, içeriği hakkında bilgi sahibi olduğu ve gerekli istişarelerde de bulunarak, sözleşme şartlarını kabul ile sözleşmeyi imzaladığına ilişkin beyan ve imzasının alınması faydalı olacaktır.

Bilgilerinize sunulur.

Saygılarımızla

Arkun Hukuk Bürosu